

Inleiding

Archief Philip Staal

Het "Centraal Joods Overleg Externe Belangen", kortweg Centraal Joods Overleg (CJO) heeft als doel de belangen van de Joodse gemeenschap in Nederland bij de overheid en andere in aanmerking komende instanties en organisaties te behartigen. Het Centraal Joods Overleg richt zich daarbij op:

1. Het mogelijk maken van geïstitutioniseerd overleg over zaken van algemeen Joods belang.
2. Het bewaken van en zo nodig opkomen voor de rechten en belangen van de Joodse Gemeenschap in Nederland of van groepen en personen die van deze gemeenschap deel uitmaken.
3. Het vertegenwoordigen van de Joodse gemeenschap in Nederland en als spreekbuis en adres van de Joodse gemeenschap optreden.

Het gaat hier om activiteiten die worden uitgevoerd ten behoeve van de gehele Joodse gemeenschap in Nederland, respectievelijk om activiteiten waar alle Joden in Nederland, bewust of onbewust, direct of indirect van profiteren, ook met betrekking tot die Joden die zich niet bewust met de Joodse gemeenschap identificeren. Religieuze zaken maken geen deel uit van de doelomschrijving.

Het Centraal Joods Overleg Externe Belangen is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en telt zeven leden. Dat zijn:

- Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK);
- Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap (PIK);
- Het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland;
- Federatie Nederlandse Zionisten (FNZ);
- Stichting Joods Maatschappelijk Werk (JMW);
- Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI);
- Nederlands Joodse Jeugd (NJJ) en Joods Jongeren Verbond (JJV)

In het verslagjaar 2003 werd het gedeelte van de verdeling van de Joodse oorlogstegoeden middels de twee door het CJO opgerichte stichtingen, namelijk de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa en de Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa afgerond, het gedeelte dat uitgevoerd wordt door de reeds langer bestaande Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa en de Stichting Herkomst Gezocht wordt nog voortgezet.

Verder lag in 2003 de aandacht vooral bij het opzetten van een verdelingsapparaat voor de verdeling van de collectieve gelden. Dit proces vond en vindt plaats in overleg met het Platform Infrastructuur Nederland (PIN) en met raadpleging van het Adviescollege Restitutie en Verdeling (ARV).

Ook trachtte het CJO in het verslagjaar op verschillende manieren vorm te geven aan zijn bezorgdheid over de groei van de hoeveelheid en de verandering van het karakter van antisemitische incidenten in Nederland en de rest van de wereld.

In dit verslag zijn deze zaken en de overige activiteiten samengevat.

Restitutie en Verdeling

Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa

Van 1 januari 2002 tot 31 december 2002 heeft de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa, ondergebracht bij PriceWaterhouseCoopers in Amsterdam, claims in behandeling genomen die te maken hadden met onvolledig rechtsherstel aangaande effecten, door Puttkammer aan de banken betaalde commissie en destijds berekende kosten voor het openbreken van kluisjes. Wat betreft de vergoedingen voor de effecten en de door Puttkammer betaalde commissie werd de uiterste datum van 31 december gehandhaafd, echter wat betreft de kluisjes werd eind 2002 nadere informatie gevonden. Aanvragen met betrekking tot safeloketten konden vervolgens worden ingediend tot 30 juni 2003. In het verslagjaar heeft de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa zich bezig gehouden met de laatste fase van het proces van afhandelen van de aanvragen met betrekking tot effectenrechtsherstel en Puttkammer die op 31 december 2002, de sluitingsdatum voor het indienen van claims met betrekking tot het effectenrechtsherstel, nog niet waren afgehandeld, en de naar aanleiding van de nieuwe informatie ingediende claims met betrekking tot de safeloketten. Aan het eind van het jaar werd het vermogen van de Effectenstichting aan de Stichting Individuele Maror-gelden overgedragen die een gedeelte gebruikte voor de derde uitkeringsronde aan individuen die in december 2003 een feit werd, een ander gedeelte zal naar de Collectieve tegoeden gaan.

Overzichtstabel Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa - dec 2003

	<i>Aantal aanvragen</i>	<i>Aantal afwijzingen</i>	<i>Aantal toekenningen</i>	<i>Totaal uitgekeerde bedragen (incl. rente)</i>
<i>Tekort effectenrechtsherst. '53</i>	347	280	67	275.100
<i>Puttkammer</i>	387	167	220	436.400
<i>Safeloketten</i>	284	200	84	42.800
<i>Totaal</i>	1018	647	371	754.300

Momenteel beraden CJO en SPI zich over de vraag wat er dient te gebeuren met het archief van de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa. Behoud van historisch materiaal, zorgvuldigheid en respect ten aanzien van persoonlijke gegevens staan daarbij centraal.

Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa

In april 2002 is de Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa van start gegaan met het in het bankenakkoord, gesloten door CJO, SPI en de Nederlandse Vereniging van Banken, afgesproken proces van teruggave van zogenoemde 'niet opgevraagde creditgelden'. Onderzoek door PriceWaterhouseCoopers (PWC) in bankarchieven leverde destijds een namenlijst van ruim 3.000 slapende rekeningen op. In de meeste gevallen ging het om kleine bedragen. Deze namenlijst werd in 2002 gepubliceerd waarop vervolgens personen die in aanmerking dachten te komen voor een vergoeding een claim konden neerleggen bij de Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa. De Stichting hield zich bezig met het beoordelen en bij gebleken gegrondheid honoreren en uitkeren van bij haar ingediende aanspraken op bij banken in Nederland achtergebleven tegoeden van in de Tweede Wereldoorlog vervolgd dan wel beroofde Joden. De Stichting behandelde overigens ook aanspraken op niet-opgevraagde tegoeden van rekeninghouders die door een andere oorzaak terecht zijn gekomen op de door de stichting gepubliceerde lijst van rekeninghouders. Op 31 december 2002 eindigde de aanvraagtermijn van de Stichting. In het verslagjaar heeft de Stichting de aanvragen die op 31 december 2002 nog niet waren afgehandeld afgerond. Het niet

opgevraagde gedeelte van het bedrag dat aan deze Stichting ter beschikking werd gesteld werd in 2003 overgedragen aan de Stichting Individuele Maror-gelden (SIM), een gedeelte werd gebruikt voor de derde uitkeringsronde aan individuen die in december 2003 een feit werd, een ander gedeelte zal naar de Collectieve tegoeden gaan.

Overzichtstabel Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa – dec 2003

	<i>Aantal Aanvragen</i>	<i>Aantal Afwijzingen</i>	<i>Aantal Toewijzingen</i>	<i>Totaal Uitgekeerde bedragen</i>
<i>Totaal</i>	874	598	276	211.200

Momenteel beraden CJO en SPI zich over de vraag wat er dient te gebeuren met het archief van de Stichting Individuele Bankafspraken. Behoud van historisch materiaal, zorgvuldigheid en respect ten aanzien van persoonlijke gegevens staan daarbij centraal.

Oud-secretaris J. Sanders legt de verantwoording en de analyse van het proces van het restitutie- en verdelingsproces in een verslaggeving vast. De manier waarop en door wie de geschiedschrijving van het restitutieproces plaats zou moeten vinden is een onderwerp van discussie op het moment dat er qua tijd meer distantie is opgetreden met betrekking tot het te beschrijven onderwerp.

Stichting Herkomst Gezocht

Nadat de begeleidingscommissie Herkomst Gezocht (de commissie-Ekkart) met betrekking tot de restitutie van kunstwerken uit de zogenaamde NK-collectie met betrekking tot kunstwerken toebehorend aan particulieren tot de formulering van aanbevelingen aan de staatssecretaris was gekomen, heeft zij zich gebogen over de problematiek van kunstwerken die verkocht zijn door onder leiding van Verwalters geplaatste joodse kunsthandels.

Onderzoek maakte duidelijk dat het moeilijker is om in dergelijke zaken te komen tot heldere en samenhangende aanbevelingen betreffende verruiming van het restitutiebeleid ten aanzien van de kunsthandel, dan het geval was ten aanzien van particulieren.

Intussen heeft op basis van de aanbevelingen van de commissie Ekkart de commissie Polak zijn werkzaamheden gecontinueerd. Deze werkzaamheden hebben geleid tot de restitutie van verschillende kunstvoorwerpen aan de voormalige eigenaren en hun erfgenamen.

De commissie Ekkart, die de betrokken minister van VWS adviseert, moet nog een eindrapport schrijven over wat te doen met niet-opgeëiste kunst en de veilingopbrengst, en moet overwegen of de overheid nog een gebaar moet maken bij voorwerpen van joodse herkomst zonder rechtmatige eigenaren.

De commissie onderzocht o.a. de grootte van het bedrag dat destijds verdiend werd op basis van de naoorlogse veilingen. Het zou om tot 1 tot 2 miljoen gulden (destijds) aan veilinggeld gaan, waarbij nog onduidelijk is in hoeverre dit bedrag te maken heeft met joods dan wel niet-joods kunstbezit. In 2004 zal de commissie Ekkart op basis van haar eindrapport een advies aan de minister uitbrengen met betrekking tot de niet-opgeëiste kunst en de veilingopbrengst.

Stichting Individuele Verzekeringsaan spraken Sjoa

Sinds 1999, toen de Stichting Individuele Verzekerings- aanspraken Sjoa door het Verbond van Verzekeraars en het CJO werd opgericht, worden de gegevens van houders en/of verzekerden van 'oorlogspolissen' die in het naoorlogse herstel van verzekeringen niet zijn afgewikkeld, door de Stichting Individuele Verzekeringsaan spraken Sjoa op onder meer de internetsite van de Stichting (www.stichting-sjoa.nl) gepubliceerd. Het gaat hier om levensverzekeringen van tijdens de Tweede Wereldoorlog vervolgd Joden die niet zijn opgeëist door rechthebbenden. De Stichting wil hiermee rechthebbenden in staat stellen alsnog een aanspraak te doen op de aan deze verzekeringen verbonden uitkering. In het

verslagjaar is het aantal aanvragen aanzienlijk afgenomen in vergelijking met de voorgaande jaren. Dit zal bijdragen aan een verkorting van de doorlooptijd. De stichting zal blijven bestaan tot 2009.

Collectieve tegoeden

In 2003 werd het proces van het opzetten van een structuur voor de verdeling van de tegoeden ten bate van de Joodse infrastructuur ofwel collectieve doelen in Nederland afgerond. In 2000 was door accordering van het 'Eindrapport Verdeling Joodse Tegoeden' afgesproken dat minimaal 10 en maximaal 20 procent bestemd moest worden voor deze doelen. Hoewel het CJO op het standpunt stond en staat dat het de gelden niet zelf wil verdelen draagt het, als ondertekenaar van de restitutieakkoorden, wel verantwoording voor een correcte en breed gedragen verdeling. In dat kader startte het CJO reeds in 2000 gesprekken met het Platform Infrastructuur Nederland (PIN), een verzameling van tientallen Joodse organisaties, fondsen en instellingen in Nederland. Het PIN en zijn leden richt zich op het verwerven en uitoefenen van invloed op de verdeling van de voor de infrastructuur beschikbare restitutiegeden. Afgesproken werd dat de verdeling in goed overleg tussen beide partijen zou dienen te geschieden.

Het CJO had zich in 2000 reeds aangesloten bij de aanbevelingen die gedaan werden in het memorandum van de Werkgroep Organisatorische Voorbereiding Verdeling Tegoeden. In dit rapport werd voorgesteld de collectieve tegoeden een zelfde organisatorische structuur te geven als de structuur bij de individuele Maror-uitkeringen. Dit houdt in dat er een stichting dient te worden opgericht die het beheer zal voeren over de restitutiegeden afkomstig van de verzekeraars (waarmee in 1999 een akkoord werd gesloten) en de banken/beurs. De stichting – Stichting Collectieve Maror-gelden (COM) – zou een personele unie dienen te vormen met Kamer II van de Stichting Maror-gelden Overheid (SMO), waarin de gelden afkomstig van de overheid waren ondergebracht.

Nadat de Stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van PIN (3), CJO (3), de jongeren (1) en de ongebondenen (1), in augustus 2002 een structuur voorlegde voor de verdeling van de collectieve tegoeden werd er door PIN en CJO aan de hand van de bevindingen van de Stuurgroep nader overleg gevoerd. De Joodse organisaties in Nederland werden in één van de volgende sectoren ingedeeld: cultuur, media, onderwijs en educatie, religie, welzijn, jongeren, zorg, externe belangenbehartiging, herinnering en fondsen. Onderscheid werd gemaakt tussen éénmalige investeringen en jaarlijks terugkerende kosten. Ook werd een profiel opgesteld van de toekomstige bestuurders van de verdeelorganisatie. Het CJO en zijn ARV en ook het PIN bleken de conclusies van het door de stuurgroep opgestelde rapport in grote lijnen te steunen. Begin 2003 werd na intensieve onderhandeling overeenstemming bereikt over de hoogte van de percentages per sector.

Het CJO benoemde vervolgens in juni 2003 zeven kandidaten tot bestuur van Kamer II/COM. Met het in werking treden van dit nieuwe bestuur eindigde de werkzaamheden van de Stuurgroep, die ook het voorlopig bestuur van Kamer II hadden gevormd. De Stuurgroep, bestaand uit de heren Paktor (CJO), Koster (PIN), Sanders (CJO) en Sanders (PIN), verantwoordelijk voor de eerste, tijdrovende en gecompliceerde, stappen in het proces van opzetten van de verdelingsstructuur van KamerII/COM, een proces dat tenslotte resulteerde in een goed bouwwerk dat vanaf 1 juli 2003 van start kon gaan.

De voorbereidingen tot het benoemen van het in juni benoemde bestuur van KamerII/COM zijn gedaan door de Benoemingsadvies College voor Kamer II, bestaande uit de heren drs. B. Blog (Centraal Joods Overleg), drs. A.E. Vis (Adviescollege Restitutie en Verdeling) en J. Meijers (Platform Infrastructuur Nederland). De commissie heeft zich bij de beoordeling van de kandidaten laten bijstaan door het bureau Ravesloot, Holtrop en Partners een executive search bureau, dat grote ervaring geniet in de non-profit sector. Bij de samenstelling van het bestuur is gestreefd naar een evenwichtige spreiding op meerdere aspecten (o.a. leeftijd, spreiding over het land, en teamgeest).

Op 1 november 2003 werd vervolgens de eerste periode voor het aanvragen van subsidies met betrekking tot de collectieve tegoeden afgesloten.

Overige kwesties rond restitutie

Effecten - In het akkoord met banken en beurs is ook voorzien in de totstandkoming van een voor een breed publiek bedoelde publicatie over de geschiedenis van de effectenroof en het naoorlogse effectenrechtsherstel. De uitgave van dit boekje werd in 2003 verder voorbereid door de betrokken beursorganisaties en joodse instellingen. Begin 2004 zal het boekje worden gepubliceerd. In de redactie die de auteur begeleidt heeft op verzoek van het CJO zijn oud-secretaris, de heer J. Sanders, zitting.

Gedenkteken - In de overeenkomst tussen het Centraal Joods Overleg en Stichting Platform Israël enerzijds en de banken/beurs werd afgesproken een gedenkteken aan te brengen aan de gevel van het voormalige kantoor van de roofofbank Lipmann Rosenthal aan de Sarphatistraat in Amsterdam. Namens het CJO coördineerde de heer Cohen Paraira de voorbereidingen. De plaquette werd in mei 2003 aangebracht. Bij deze gelegenheid werd over de verschillende achtergronden van het rechtsherstel gesproken door vertegenwoordigers van de verschillende partijen die bij het proces betrokken waren geweest: de heer T. de Swaan, lid Raad van Bestuur van ABN Amro, de heer A. Roet, de voorzitter van SPI, sprak over persoonlijke ervaringen, de heer R.J. Wurms, CJO-voorzitter sprak over de psychologische en maatschappelijke betekenis van de restitutie en de heer H.G.M. Blocks, directeur van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) sprak over de Liro en het toenmalig rechtsherstel. Concluderend spraken de betrokken partijen elk hun tevredenheid uit over het gemeenschappelijk doorlopen proces van onderzoek en daaropvolgende restitutie.

Individuele Tegoeden - Zoals afgesproken in de akkoorden werd, nadat eind 2003 vrijwel alle bij de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa en de Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa binnengekomen aanvragen waren afgehandeld, eind december 2003 de derde en laatste uitkering aan de Individuele uitgekeerd. Deze uitkering werd mogelijk doordat een gedeelte van het aan de Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa en de Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa beschikbaar gestelde geld, niet werd opgevraagd.

Contacten met andere organisaties

In 2003 bereidde het CJO, de verdeling van collectieve gelden voor, conform de overeenkomst die in 2002 werd gesloten tussen het CJO en de Stichting Individuele Marorgelden (SIM) die de basis legde voor een goede en duidelijke samenwerking tussen de twee organisaties. Ook werd de derde ronde van de verdeling van de Individuele gelden voorbereid en uitgevoerd.

Ook met de Stichting Marorgelden Overheid (SMO) werd regelmatig overleg gevoerd, aangaande de nog lopende individuele verdeling en tevens aangaande de in 2003 opgezette Stichting voor de Collectieve verdeling. Dit gezien de verantwoordelijkheid van de SMO voor het overheids gedeelte van de collectieve tegoeden.

Net als in voorgaande jaren bleef er een nauw contact bestaan tussen het CJO en de Stichting Platform Israël (SPI). Door de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het naleven van de restitutieovereenkomsten is een hechte band essentieel.

Ook met het Adviescollege Restitutie en Verdeling (ARV), dat sinds 1999 het CJO adviseert over zaken m.b.t. oorlogstegoeden, bleef een belangrijke band bestaan. In 2003 vertegenwoordigde het ARV de volgende stichtingen: Pressiegroep Afwikkeling Joodse Claims (PAJO), Nederlands Auschwitz Comité (NAC), Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Onteigend Joods Bezit (SWOOJB), Vereniging Joodse Oorlogskinderen (JOK)

en Joodse Naoorlogse Generatie (JONAG). Via zijn waarnemers bij CJO-bestuursvergaderingen laat het Adviescollege zich informeren over de vorderingen van de werkzaamheden. Het Adviescollege brengt nu eens gevraagd, dan weer ongevraagd advies uit aan het CJO-bestuur door middel van notities of mondeling via zijn waarnemers.

Verder vond er ook in het verslagjaar, naar aanleiding van het in augustus 2002 uitgebrachte Stuurgroeprapport aangaande de verdeling, intensief overleg plaats tussen het CJO en het Platform Infrastructuur Nederland (PIN). Hoewel het bereiken van overeenstemming niet altijd gemakkelijk was, vond overleg altijd plaats in het licht van het bereiken van de gezamenlijke doelstelling, om op korte termijn te komen tot een overall coördinatie en afstemming van beleid inzake de toedeling van fondsen aan de infrastructuur van Joods Nederland.

Externe Belangen

Opvang Nederlands - Israëlische vluchtelingen - In 2003 brak de oorlog in Irak uit. Het CJO stuurde in verband daarmee in januari een brief aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken, waarin ongerustheid werd uitgesproken voor een eventuele escalatie van deze situatie, waarbij Israël betrokken zou worden bij de oorlog. Het CJO heeft er bij het Ministerie op aangedrongen een noodplan klaar te hebben voor Israëlische Nederlanders. Het Ministerie heeft in deze alle mogelijke hulp toegezegd. Uiteindelijk bleek de uitvoering hiervan niet nodig.

De 4-mei herdenking, werd in het verslagjaar op sommige plaatsen verstoord door jongens die antisemitische leuzen riepen en die voetballen met kransen die waren neergelegd bij monumenten, vanwege de 4-mei herdenking. Het CJO schreef naar aanleiding van deze incidenten brieven aan de Burgemeester van Amsterdam, de fracties in de Gemeenteraad van Amsterdam, het Nationaal Comité 4 en 5 mei, en het Amsterdam 4 en 5 meicomité. In deze brieven maakte het CJO naast verontwaardiging en bezorgdheid over deze incidenten tevens gewag van zijn ongerustheid over het feit dat de 4-mei herdenking geen expliciete herdenking van de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog meer lijkt te zijn. De uiting van respect naar de slachtoffers van weleer die de herdenking op 4 mei zou moeten zijn is in de loop der jaren eerder een algemeen moment van herbezinning op oorlogsgeweld in de wereld geworden.

Met het Nationaal Comité 4 en 5 mei werd een bespreking gevoerd, met het Amsterdams 4 en 5 meicomité werden meerdere besprekingen gevoerd waarbij ook het Antidiscriminatiebureau Amsterdam en het Verzetsmuseum aanwezig waren. De brief aan de burgemeester leidde ook tot een gesprek en vervolgens tot een verdergaande dialoog, eerst met de burgemeester, uitmondend in een dialoog onder leiding van de burgemeester, met leden van de Marokkaanse gemeenschap in Amsterdam. Ook werden maatregelen genomen om verstoringen als in 2003 in het volgende jaar bij de herdenking van 4 mei te voorkomen.

Kristallnachtherdenking - De gebeurtenissen rond de 4 mei-herdenking en de toenemende berichtgeving over de groei van antisemitisme, door sommigen 'nieuw antisemitisme' genoemd, waren voor het CJO mede de aanleiding tot het organiseren van en aandacht vestigen op de Kristallnachtherdenking van dit jaar. Het was in het verslagjaar 65 jaar geleden dat zich in Nazi-Duitsland het sterk groeiende antisemitisme uitmondde in de gebeurtenissen van de Kristallnacht. Het feit dat de Joodse gemeenschap zich anno 2003, weer, steeds meer zorgen maakt over de toename van antisemitisme in ons land, o.a. blijkend uit onderzoek dat educatie over de Holocaust bij leerlingen soms op weerstand stuit, was voor het CJO aanleiding de aandacht te willen vestigen op de herdenking van de Kristallnacht, en dat moment - een van de meest trieste dieptepunten van antisemitisch

geweld in de moderne geschiedenis – aan te grijpen om te waarschuwen tegen de mogelijke gevolgen van antisemitisme. De Joodse gemeenschap en het CJO wilde door middel van de Kristallnachtherdenking benadrukken dat Joden en alle andere burgers in ons land vreedzaam en zonder discriminatie moeten kunnen samenleven. Op de herdenking werd gesproken door Euro-commissaris Frits Bolkestein, de burgemeester van Amsterdam Job Cohen, Selami Yuksel, vertegenwoordiger van het Contactorgaan Moslims en Overheid (toen nog i.o.), de adjunct-directeur van het CIDI Hadassa Hirschfeld, de voorzitter van het CJO David Cohen Paraira en de secretaris van het CJO Ruben Vis.

De bijeenkomst werd bezocht door ongeveer duizend mensen, waaronder de fractievoorzitters of andere vertegenwoordigers van de meeste politieke partijen. Ook de Amsterdamse politiek was ruim vertegenwoordigd evenals vertegenwoordigers van het Amsterdams 4 en 5 Meicomit , de Nederlandse Bisschoppenconferentie, de Protestantse Kerk in Nederland, Islam & Burgerschap, etc.. De overige bezoekers waren van verschillende pluimage; Joods, Christelijk en Moslim, jong en oud herdachten gezamenlijk de gebeurtenis van 65 jaar geleden en stonden stil bij hedendaagse antisemitische gebeurtenissen.

De teksten van de uitgesproken redevoeringen werden gebundeld en aangeboden aan de in het CJO participerende organisaties zodat deze op diverse wijzen breed in de Joodse gemeenschap konden worden verspreid. Daarnaast drukte het blad van de Joodse Gemeenten Den Haag en Rotterdam, Hagaddeer – van Maand tot Maand, de teksten in extenso af.

Studiedag Islam - Eén van de zaken waar het Centraal Joods Overleg zich op richt is de Joodse gemeenschap in Nederland te vertegenwoordigen, waarbij het als spreekbuis en adres van de Joodse gemeenschap optreedt. Vanuit dat oogpunt vindt het CJO het relevant om de relatie met de moslimgemeenschap van Nederland te verbeteren en uit te breiden. Het CJO achtte het daarbij van belang dat de in het CJO vertegenwoordigde organisaties eerst een gemeenschappelijke visie ontwikkelden op deze relatie alvorens een toekomstig te voeren beleid te formuleren. Daarom organiseerde het CJO voorafgaand aan de discussie over toekomstig beleid in deze, een studiedag, met als doel het verschaffen van een gemeenschappelijk inhoudelijke basis over dit onderwerp aan CJO-bestuursleden en kaderleden van kerkgenootschappen en andere Joodse organisaties die binnen het CJO vertegenwoordigd zijn. Op grond van de tijdens deze studiedag opgedane kennis kan dan na intern beraad een toekomstig beleid ten aanzien van de moslimgemeenschap worden geformuleerd. Eind november vond in het Cobra museum te Amstelveen de bijeenkomst plaats, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van Joodse gemeentes en instanties uit het hele land. De heer J. Wallage (burgemeester van Groningen) fungeerde als dagvoorzitter. Er werden voordrachten gehouden door de heer J.J.G. Jansen (hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Utrecht), de heer M. Sini (voorzitter Islam en Burgerschap), de heer Ou. Cherribi (oud VVD-2^e Kamerlid), en de heer C. Marinower (Belgisch parlaments- en gemeenteraadslid).

Veiligheid is in het verslagjaar ook een belangrijk punt van aandacht geweest voor het CJO. Zo organiseerde het CJO in samenwerking met de Stichting Bij Leven en Welzijn eind november 2003, mede naar aanleiding van o.a. de aanslagen in Turkije op twee synagogen, een informatieavond over veiligheid. Ook drong het CJO in brieven aan de Minister van Binnenlandse Zaken en de burgemeesters / korpsbeheerders van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag aan op een alert en preventief beleid in deze door de Nederlandse overheid.

Samen op Weg-kerken - In december werd met vertegenwoordigers van de Samen op Weg (SoW)-kerken gesproken, naar aanleiding van een nieuw beleidsstuk van de SoW-kerken (sinds 1 mei 2004: PKN geheten) waarin de houding van de SoW ten aanzien van Israel werd besproken. Gesproken werd over in hoeverre de verbondenheid die de kerken zeggen exclusief met Israel te hebben in de praktijk ingevuld wordt. Voortaan zal jaarlijks contact met SoW plaatsvinden. Ook bestaan er contacten met het Contactorgaan Moslims Overheid (CMO).

Overige

Op verzoek van Joods Maatschappelijk Werk werd een beroep gedaan op de minister-president en op de minister van VWS in verband met dreigende maar uiteindelijk goeddeels afgewende bezuinigingen op de subsidie die JMW ontvangt.

Op verzoek van de IKG Wien werd een beroep gedaan op de ambassadeur van Oostenrijk om zijn regering in onderhandelingen met de Joodse Gemeente van Wenen betreffende restitutie aan deze gemeente toegefelijker op te stellen.

Zoals inmiddels gebruikelijk is geworden, plaatste het CJO voor Rosj Hasjana een grote advertentie in het NIW waarin het een overzicht gaf van de ontplooide activiteiten.

Aan de ambassadeur van Israël werden condoléances overgebracht in verband met het ongeval van de space shuttle waarbij de eerste Israëlische astronaut om het leven kwam. Wij schreven onder meer: *“Col. Ramon served our people and mankind. His memory will live for ever, as a very special person, as a dedicated Jew who realized that going into orbit was a remarkable step for the state of Israel as well as for the Jewish people as a whole. A fact he underlined by bringing Jewish items into the shuttle, including artefacts from the Holocaust.”*

Het CJO ontving in het Joods Cultureel Centrum in Amsterdam de Israëlische minister van Toerisme, en bij een andere gelegenheid, de Directeur-Generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken van Israël.

Toekomst CJO

Door de intensieve rol die het CJO de afgelopen jaren heeft gespeeld in de oorlogstegoeden kwestie wordt soms voorbijgegaan aan de oorspronkelijke gedachte die ten grondslag lag aan de oprichting van het CJO: het vertegenwoordigen van de externe belangen van Joden in Nederland. Naar aanleiding van het rapport dat het bureau Praaning Meines in 2002 ontwierp voor een mogelijke rol van het CJO in het behoud en versterking van steun van en aan Israël door Nederland en de Nederlandse bevolking werd in 2003 verder gesproken over de toekomst van het CJO. Het CJO zoekt in deze naar een herkenbare en representatieve rol van waaruit de Joodse gemeenschap naar met name de overheid vertegenwoordigd wordt. Ook werd gesproken over hoe de activiteiten van het CJO verder uitgebreid kunnen worden, en in hoeverre het van belang is dat het CJO uitgebreid wordt met andere organisaties. In het verslagjaar heeft het CJO een aantal besprekingen gewijd aan zijn taak en functie ten behoeve van Joods Nederland in de toekomst. Enkele onderwerpen die destijds de revue passeerden waren bijvoorbeeld de gevolgen van de oprichting van het CJO voor positie en profiel van de deelnemende organisaties; de taak en functie CJO: externe belangen of meer? en de communicatie met de achterban.

Aanleiding voor deze discussie is onder andere het restitutieproces, waardoor het CJO een centraler positie en een hoger profiel verworven heeft dan oorspronkelijk de bedoeling was. Ten tijde van de oprichting van het CJO was het de bedoeling om het zo nu en dan voorkomende en ad hoc georganiseerde gezamenlijk optreden van de organisaties die het CJO vormen, tegenover vooral de overheid beter te coördineren en een gezamenlijk beleid te ontwikkelen voor de externe belangenbehartiging. Op het gebied van de restitutie van de z.g. Joodse Tegoeden is dit in de praktijk ook gelukt.

Door de druk die dit op het CJO heeft gelegd, is er van de ontwikkeling van een gezamenlijk beleid op andere gebieden nog te weinig terechtgekomen. Nu het restitutieproces zijn voorlopige voltooiing nadert ontstaat er ruimte en noodzaak voor verdere beleidsontwikkeling. In het gesprek daarover was van belang de constatering dat de positie en het profiel van het CJO definitief verandert: het CJO is nu dé organisatie die opkomt voor

de belangen van geheel Joods Nederland, georganiseerd of niet en ook de organisatie die in overleg treedt met andere organisaties evenals met verschillende politieke partijen. Hierbij is een zekere gerichtheid naar binnen (de Joodse gemeenschap in de breedste zin) onvermijdelijk geworden door de representatieve rol van het CJO naar "buiten", de rol die het CJO vervuld heeft / te vervullen heeft t.o.v. de verschillende Maror-organisaties en claimstichtingen, en de behoefte aan verbreding van draagvlak en vergroting van representativiteit van het CJO zelf en zo versterking van de legitimiteit van zijn optreden. Belangrijk punt in de gesprekken naar de toekomstige vorm van het CJO is, mede gezien het groeiend antisemitisme in het verslagjaar, ook het vaststellen van de manier waarop het CJO zich kan inzetten in het signaleren en vooral ook het bestrijden van antisemitisme.

CJO: organisatie

In 2003 nam ons bestuur afscheid van twee bestuursleden; in mei verlieten drs. R.J. Wurms en mr. E. Numann het Centraal Joods Overleg. Beiden ontvingen een koninklijke onderscheiding voor hun verdiensten ten behoeve van het CJO. Bij de uitreiking van de onderscheiding aan de heer Numann was onder meer minister van Financiën G. Zalm aanwezig. Het CJO werd vertegenwoordigd door de heer R.M. Naftaniel. De uitreiking van de onderscheiding aan de heer Wurms vond eveneens plaats in aanwezigheid van onder meer minister G. Zalm, voorts de Israëliische ambassadeur E. Margalit; het CJO werd vertegenwoordigd door secretaris R.E. Vis.

De plaats van de heer Wurms werd ingenomen door de heer S. de Leeuw, de heer Numann werd opgevolgd door de heer E.L. Schwarz. De heer Cohen Paraira verving de heer Wurms als voorzitter van het Centraal Joods Overleg.

Deelnemers aan de beraadslagingen naar de stand van 31 december 2003:

- namens het Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap: ing D.Ph. Cohen Paraira, voorzitter,
- namens het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap: de heer R.E. Vis, secretaris
- namens het Centrum Informatie Documentatie Israël: drs R.M. Naftaniel, penningmeester
- namens het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap: drs B. Blog
- namens het Verbond van Liberaal-Religieuze Joden in Nederland: de heer E.L. Schwarz
- namens de Stichting Joods Maatschappelijk Werk: drs H.J. van den Bergh
- namens de Federatie Nederlandse Zionisten: de heer S. de Leeuw
- namens de Nederlandse Joodse Jeugd: de heer A Eitje
- namens het Joods Jongeren Verbond: de heer M. Manassen

Het 'Projectbureau Roof & Restitutie' werd bemand door mevrouw J. Vlaming. Het Projectbureau fungeert tevens als informatiepunt voor telefonische vragen over oorlogstegoeden.

Amsterdam, mei 2004

Ing. D. Ph. Cohen Paraira,
voorzitter

R.E. Vis,
secretaris